

CONSTRUÏM FUTUR

La Educació la nostra eina

OBJECTIU 2030

Garantir l'accés
universal a una **educació**
de qualitat, inclusiva
i equitativa.

OBJECTIUS
DE DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE

DOCUMENT MARC

Curso 2020-2021

PER UNA EDUCACIÓ INCLUSIVA, EQUITATIVA I DE QUALITAT PER A TOTES LES PERSONES

Campanya de sensibilització en torn al Objectiu de Desenvolupament Sostenible 4: Educació de Qualitat

1

PRESENTACIÓ DE LA CAMPANYA

Els anomenats “Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni” (ODM) eren vuit compromisos d’actuació el propòsit final de la qual consistia, fonamentalment, a reduir la pobresa, la fam i les malalties, millorar l’accés global a l’educació i als serveis de salut, i incrementar les mesures de protecció del medi ambient. Els ODM van ser establerts l’any 2000, amb un termini d’execució de quinze anys.

En 2015, una vegada vençut el termini i impulsats pels resultats esperançadors obtinguts, l’Organització de les Nacions Unides (ONU), juntament amb nombroses organitzacions i persones activament implicades en aquestes qüestions, van decidir fixar una nova agenda d’actuació que, d’alguna manera, continués el treball emprès amb els ODM. Per a això, es van adoptar 17 “Objectius de Desenvolupament Sostenible” (ODS) -amb diverses metes més concretes en cadascun d’ells-, que han d’aconseguir-se per a l’any 2030.

L’objectiu fonamental dels ODS és progressar en el desenvolupament sostenible, amb les seves implicacions socials, econòmiques i mediambientals corresponents. Aquesta Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible se sustenta en cinc objectius fonamentals:

1. En relació amb les persones: acabar amb la pobresa i la fam.
2. En relació amb el planeta: protegir al planeta de la degradació.
3. En relació amb la prosperitat mundial: garantir que tots els éssers humans puguin gaudir vides pròsperes i gratificants.
4. En relació amb la pau en el món: fomentar societats pacífiques, justes i inclusives.
5. En relació amb les aliances planetàries: mobilitzar els recursos que es necessiten per a implementar aquesta Agenda mitjançant una revitalitzada Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible.

A aquest gran esforç mundial per la sostenibilitat són convocades totes les societats, sense excepció, independentment del seu nivell d'ingressos i/o el seu nivell de desenvolupament.

Entre aquests ODS trobem alguns vells coneguts dels temps dels ODM, com eliminar la fam, promoure una vida saludable i una educació de qualitat per a totes les persones, juntament amb uns altres més nous com combatre les desigualtats i els conflictes, o intervenir amb responsabilitat en assumptes com la població, el medi ambient, el consum, l'ocupació o l'energia.

Com ja deixés establert Nelson Mandela, pensament que s'ha fet viral en ambients de promoció del desenvolupament, “l'educació és l'arma més poderosa amb què comptem per a canviar el món”; més en concret, l'educació és la millor arma que tenim per a lluitar contra la pobresa i les seves devastadores conseqüències. Per això, a ningú li pot estranyar que, entre els ODS, hi hagi un que s'ocupi de promocionar-la en diverses dimensions que, després d'ocupar-nos d'elles durant llarg temps, segueixen sense donar resultats satisfactoris. Ens referim, en concret, al ODS 4, que, textualment, persegueix “garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tots i totes”. Aquest ‘ODS 4 - Educació 2030’ —així ve denominat en nombrosos documents de la UNESCO, suposem que a causa del seu contingut concret— es desplega, a més, en set metes més precises i tres mitjans d'implementació més, que s'han d'aconseguir gairebé tots en 2030, excepte un dels mitjans, assenyalat per a complir-se en 2020.

A més d'aquestes metes i mitjans lligats al ODS 4-Educació 2030, altres cinc metes, corresponents a sengles ODS, diferents del ODS 4-Educació 2030, plantegen objectius concrets en els quals l'educació té una importància cabdal, com en el seu moment veurem.

Prosseguint amb el treball en relació amb diferents ODS que van iniciar fa ja algun temps, les nostres entitats solidàries -Edificando-CN, Proclade, ProcladeYanapay, PROIDE, Proideba, PROYDE, Proyde-Proega, SED, SolidaritàInternazionale i Sopro- volen dedicar la campanya 2020-2021 a reflexionar més en concret sobre el ODS 4-Educació 2030.

2

ACLARINT CONCEPTES

Per a introduir-nos com cal en les implicacions del ODS 4-Educació 2030 el primer tal vegada sigui comprendre adequadament els conceptes que s'utilitzen en la seva definició. Alguns, com el de “educació de qualitat” o “oportunitats d'aprenentatge”, pensem que quedaran molt clars al final de la nostra exposició, però uns altres pot ser que necessitin un aclariment inicial. Ens referim, en concret, als conceptes de “educació inclusiva” i “educació equitativa”. Què volem dir quan al·ludim a ells?

EDUCACIÓ INCLUSIVA

L'educació inclusiva part del fet que dins de l'alumnat cada persona és diferent, cadascú amb característiques, interessos, capacitats i necessitats d'aprenentatge diferents. Els sistemes educatius han de tenir-ho en compte i organitzar tot l'univers escolar de manera que respongui adequadament a aquesta realitat. Així s'avançarà en la inclusió educativa.

Més que un conjunt de tècniques o programes concrets que cal aplicar, l'educació inclusiva és una manera de comprendre i dur a terme l'educació, que es manifesta en el desig actiu de donar suport a l'aprenentatge de cada alumne/a, impulsar els seus assoliments i possibilitar la seva participació en la vida completa de l'escola.

L'educació inclusiva persegueix, pertant, que menors i joves d'una comunitat, independentment de les seves característiques personals concretes -mig social, cultura d'origen, ideologia, sexe, ètnia o situacions personals derivades d'una discapacitat física, intel·lectual, sensorial o de la superdotació intel·lectual-, aprenguin en la mateixa escola, sense requisits particulars d'entrada ni mecanismes de selecció o discriminació de qualsevol tipus.

En una escola inclusiva l'alumnat ha de beneficiar-se d'un ensenyament adaptat a les seves necessitats. Quan així succeeix, s'estarà fent realitat els drets a l'educació, a la igualtat d'oportunitats i a la participació que els assisteixen. Al mateix temps, aquesta manera de treballar anirà fent d'ells persones tolerants, respectuoses i empàtiques, que aprenen les unes de les altres.

La inclusió posa particular èmfasi en l'alumnat que podria estar en risc de marginació, exclusió o fracàs escolar, particularment aquells que es trobin en major perill o en condicions d'especial vulnerabilitat i, per tant, requereixen que s'adoptin mesures enèrgiques per a assegurar la seva presència, participació, aprenentatge i èxit acadèmic dins del sistema educatiu.

Per a calibrar la qualitat de la inclusió de qualsevol educació que parteixi de les necessitats concretes dels i les menors i les seves famílies cal controlar els tres indicadors fonamentals que la defineixen: presència, participació i aprenentatge.

DOCUMENT MARC

■ **Presència:** veure quina és la seva assistència a l'escola, la seva assiduitat, és a dir, comprovar el temps real de participació en la vida de l'escola de la qual l'alumnat gaudeix.

■ **Participació:** calibrar la qualitat de l'experiència escolar dels i les estudiants: totes les persones han de poder involucrar-se activament en la vida de l'escola, i ser, al seu torn, reconegudes i acceptades com a membres valuosos de la comunitat educativa. Caldrà veure com es té en compte el punt de vista dels i les escolars i en quina mesura es valora el seu benestar personal i social.

■ **Aprentatge:** avaluar com l'escola dóna resposta eficaç a les necessitats educatives de l'alumnat, valorant les oportunitats que tenen per a aprofitar l'experiència de l'escola en igualtat de condicions que els seus companys/as i els assoliments objectius que pot aconseguir en funció de les seves característiques personals concretes.

La inclusió és un procés. Ha de ser vesteixi com una cerca constant de millores i innovacions per a respondre de la manera més positiva i eficaç a la diversitat de els/as estudiants. En definitiva, no es tracta d'una altra cosa, per a professorat i alumnat, que d'aprendre a manejar-se davant la diversitat i treure d'ella el millor, percebent-la no com un problema, sinó com un desafiament i una oportunitat per a enriquir l'entorn d'aprenentatge.

No es pot aconseguir una inclusió escolar significativa sense establir una relació de col·laboració estreta amb les famílies de l'alumnat, col·laboració que s'ha de regir pel respecte, el diàleg empàtic, la reflexió en comú i l'ajuda mútua.

Així les coses, aconseguir escoles inclusives suposa canvis substancials en els sistemes educatius actuals: en la seva estructura i funcionament, en els seus enfocaments i continguts, en l'ús d'estratègies pedagògiques que donin resposta efectiva a les necessitats de tot l'alumnat.

Al mateix temps, caldrà identificar i eliminar les barreres que s'oposen al fet que la inclusió avanci amb rapidesa en tots els àmbits de l'univers escolar. Aquestes barreres solen estar basades en creences i actituds errònies en relació amb la inclusió, sobretot per part de persones que tenen responsabilitats en l'organització de les escoles. Si es volen tenir fruits, serà imprescindible corregir aquests errors o depurar-los.

No és el mateix inclusió que integració. - Quan en educació es parla de "inclusió" és comuna confondre-la amb el terme "integració"; és un error perquè, encara que tenen relació estreta, no són realitats estrictament equivalents. La integració es refereix al procés d'ensenyar junts a nens i nenes amb i sense necessitats educatives especials; la integració educativa integra físicament a totes les persones en el mateix lloc, però preveu una educació especial, una intervenció diferent per als qui tenen necessitats educatives diferents.

L'educació integradora neix de la idea que l'educació és un dret humà fonamental i, per tant, independentment de les seves característiques o dificultats particulars, tot l'alumnat ha de rebre la millor educació possible.

DOCUMENT MARC

Amb freqüència, les iniciatives en matèria d'educació integradora s'ocupen, sobretot, d'aquells grups que, fa encara poc temps, es veien privats d'oportunitats educatives, sent marginats, tant en el si del sistema educatiu com en la societat en general.

La inclusió és una concepció més avançada, més profunda. L'escola inclusiva no es fixa tant en l'alumnat per separat, per a respondre a les necessitats de cadascú, sinó que se centra en l'estructura escolar completa, de manera que totes les persones a ella lligades se sentin pertanyent sens dubte a ella, podent fer aportacions pròpies i ser secundats pels altres membres de la comunitat escolar. En aquest quadre, un dels beneficis pràctics més interessants que s'obtenen és que es troben respostes adequades a les necessitats educatives especials d'alguns membres de la comunitat escolar. En la inclusió, el centre d'atenció és la transformació de l'organització i la resposta educativa de l'escola perquè aculli a tots els nens, nenes i joves que vulguin venir a ella, sigui com sigui la seva situació, de manera que tinguin èxit en l'aprenentatge.

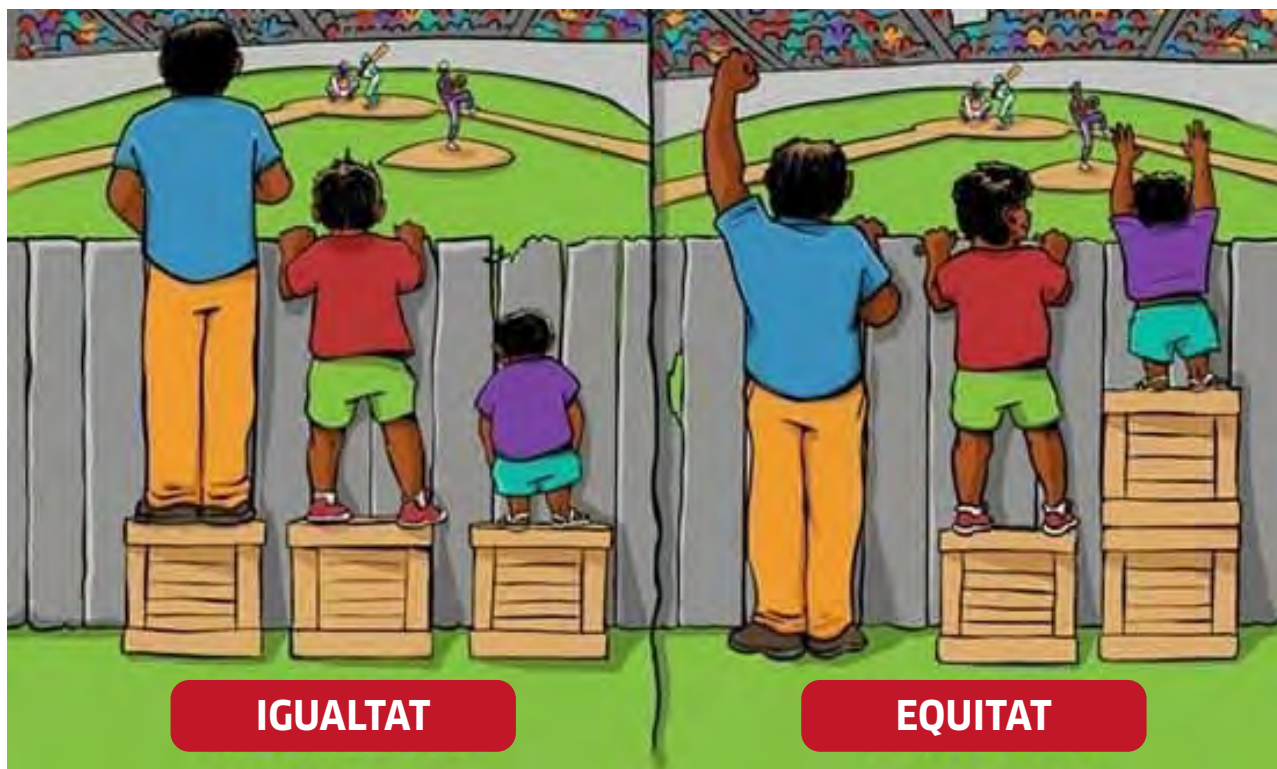
El mèrit de les escoles inclusives és que, a més de ser capaces de donar una educació de qualitat, aconseguen que desapareguin les actituds de discriminació, creant comunitats que accepten a totes les persones i, al seu torn, els empenyen a col·laborar a la construcció d'una societat sense exclusions, segregacions ni marginacions.

L'educació inclusiva és una mica més que persones amb discapacitat siguin acceptades i integrades en una escola comuna, o una simple adaptació del currículum. L'educació inclusiva està convençuda que l'educació pot jugar un paper primordial per a construir societats més justes, oferint les mateixes oportunitats i idèntica qualitat d'atenció personal i mitjans pedagògics, encara que la quantitat concreta pugui variar. L'educació inclusiva són llavors en forma d'escola eficaç, d'escola democràtica, d'escola justa, que donaran fruit en societats generals amb aquestes mateixes característiques.

EQUITAT EDUCATIVA

Si, en parlar d'educació, pensem a practicar-la amb justícia, a ser justos en les nostres propostes i actuacions educatives, la primera condició que ve a les nostres ments potser és la igualtat: totes les persones hem de tenir igualtat de drets i oportunitats en l'accés a béns i serveis educatius; seria el que sovint es coneix com a "igualtat d'oportunitats" per a tot l'alumnat.

Però aquest concepte d'igualtat, aplicat amb rigor, podria ser -paradoxalment- origen d'algunes injustícies, si ens obstinem a tractar de manera idèntica als qui són diferents. Per a evitar caure en aquest contrasentit sorgeix el concepte de "equitat", estretament relacionat amb el de "igualtat" però més ampli i complex. L'equitat convida a corregir aquesta inicial distribució igualitària de béns i serveis parant esment a les desigualtats que existeixen entre els beneficiaris d'aquesta distribució i maniobrant amb eficàcia per a corregir-les.

Des d'aquest punt de vista, si amb la nostra actuació educativa pretenem reparar, en el que de la nostra acció depengui, les injustícies observades, les nostres modificacions haurien d'estar fonamentalment orientades a privilegiar als sectors més desfavorits. Quant, caldria estudiar-ho amb detall en cada cas.

Així les coses, l'equitat tindria com dues dimensions complementàries. Una primera, que podríem denominar "bàsica", que hauria de garantir un estàndard mínim d'educació per totes les persones, una igualtat bàsica d'oportunitats i assoliments educatius que ha d'aconseguir tot l'alumnat. La segona podríem anomenar-la "imparcialitat" i asseguraria que les circumstàncies socials i personals, com el sexe, la condició socioeconòmica, la salut deteriorada, la seva possible discapacitat o l'origen ètnic de l'alumnat, no siguin un obstacle per a desenvolupar per complet el seu potencial educatiu, que a vegades no serà idèntic al dels seus companys/as. Aquesta segona dimensió de l'equitat, per tant, introduirà les mesures compensatòries o correctives que es vegin necessàries perquè cada alumne/a desenvolupi a fons les seves potencialitats personals.

Des d'aquest punt de vista, el nou repte dels sistemes educatius és aconseguir que la distribució del servei no sols sigui igualitària, sinó que satisfaci també les necessitats particulars

dels qui el reben. Només per aquesta via les nostres escoles arribaran a ser més justes i, sens dubte, de millor qualitat educativa.

Així les coses, per a aproximar-se a la igualtat d'oportunitats hauran d'introduir-se certes desigualtats: hi haurà persones i col·lectius que hauran de ser objecte d'un tracte diferent: rebre més atenció, disposar de professors especialitzats, tenir accés a certes tecnologies, seguir currículums adaptats, estar exempts d'algunes exigències horàries o de continguts...

Ara es comprèn l'explicació que la UNESCO dona d'equitat: "educar d'acord amb les diferències i necessitats individuals de cada alumne, de manera que les condicions econòmiques, demogràfiques, geogràfiques, ètniques o de gènere mai suposin un impediment a l'aprenentatge". Equitat seria, per tant, el tracte diferenciat que es dona a l'alumnat, d'acord amb les seves circumstàncies i característiques, amb la finalitat de suprimir les injustícies.

Analitzant des de fora les nostres escoles, podrien semblar plenament inclusives, almenys en aparença, però mentre en totes elles s'imparteixin les mateixes assignatures i es desenvolupin els mateixos currículums oficials, amb idèntics objectius, criteris i calendaris acadèmics, buscant idèntics resultats per a tot l'alumnat, deixant de costat les característiques peculiars de molts d'ells i desatenent ensenyaments que podrien ser molt valuoses en algunes comarques o per a determinats grups socials, només es tractaria d'una equitat aparent i, per tant, falsa i inútil. Una escola així estaria comportant-se de manera injusta amb alguns dels seus alumnes i alumnes. Seria, en tot cas, una escola igualitària, però no educaria d'acord amb les diferències i necessitats individuals.

3

PRINCIPIS FONAMENTALS

Tornant a la nostra Agenda per al 2030, segons la documentació feta pública per l'ONU, el ODS 4-Educació 2030 part d'uns principis fonamentals que han de presidir totes les actuacions educatives que es posin en marxa. Aquests principis fonamentals són els següents:

a. **L'educació és un dret fonamental i habilitador.** Per a aconseguir aquest dret, els països han de garantir a la ciutadania l'accés a una educació i un aprenentatge inclusius, equitatius i de qualitat, sense deixar a ningú enrere. L'educació ha d'aspirar a la plena realització de la personalitat humana i, en relació amb les altres persones, promoure l'enteniment mutu, la tolerància, la concòrdia i la pau.

b. **L'educació és un bé públic.** L'educació és una tasca compartida pel conjunt de la societat, per aquest motiu societat civil (personal docent i altres persones educadores, el sector privat, les diverses comunitats, les famílies, la infància i la joventut) exerceix un paper fonamental a l'hora de fer realitat el dret a una educació

de qualitat. En aquest quadre, a l'Estat li correspon la important responsabilitat de coordinar esforços, establir els paràmetres adequats i regular les normatives educatives, convertint-se amb això en el principal responsable de la protecció, el respecte i el compliment del dret a l'educació de tota la ciutadania.

c. **La igualtat de gènere** està íntimament lligada al dret a l'educació per a totes les persones. L'assoliment de la igualtat de gènere està molt lligat al fet que nens, nenes, homes i dones tinguin accés equitatiu i efectiu a les diferents etapes educatives, les completin i es vegin per igual apoderades durant el procés educatiu i com a resultat d'aquest.

4

DOS DOCUMENTS IMPRESCINDIBLES

Com hem ja avançat, per al compliment efectiu del ODS 4-Educació 2030 s'han previst deu objectius concrets que es divideixen en set metes i tres mitjans d'implementació. Si volem comprendre, a fons i de manera correcta, la qual cosa aquestes metes persegueixen, cal conèixer bé dos documents molt importants:

1. *La Declaració de Incheon*: La UNESCO, juntament amb UNICEF, el Banc Mundial, la UNFPA, el PNUD, ONU Dones i ACNUR, va organitzar al maig de 2015 el Fòrum Mundial sobre l'Educació 2015 en Incheon (República de Corea). Més de 1.600 participants de 160 països, entre els quals es comptaven 120 persones amb responsabilitat política, responsables d'organitzacions diverses i representants de la societat civil, representants del sector educatiu, la joventut i el sector privat; van aprovar la Declaració de Incheon per a l'Educació 2030. En ella es presentava una nova visió de l'educació per als següents quinze anys.

2. El Marc d'Acció Educació 2030: Aquest document de la UNESCO proporciona una guia per a la implementació del ODS 4-Educació 2030 a nivell nacional, regional i mundial. La primera part d'aquest Marc resumeix les idees i els principis en què es basa el ODS 4-Educació 2030. La segona part presenta l'objectiu general i cadascuna de les set metes i els tres mitjans d'implementació, proporcionant fonaments per a tots i suggerint estratègies pràctiques. Finalment, la tercera part delinea totes les qüestions relatives a les modalitats d'implementació, incloent: governança, responsabilitat i aliances, coordinació, seguiment i avaluació, finançament, etc. Aquest Marc d'Acció Educativa 2030 inclou també els quadres d'indicadors globals i temàtics proposats per al seguiment del progrés en la consecució dels compromisos ODS 4-Educació 2030.

5

INSISTÈNCIES PARTICULARS DE L'ODS 4 -EDUCACIÓ 2030

Parlant en general, podríem dir que el ODS 4-Educació 2030 continua el treball iniciat pels projectes “Educació Per a Tots/as” (EPT), signat per 164 governs l’any 2000, i els Objectius del Mil·lenni (ODM), ja comentats, la dinàmica efectiva del qual va concloure en 2015; tots dos projectes van ser patrocinats per la UNESCO.

Les metes concretes del ODS 4-Educació 2030 són ara més ambiciosos, perquè afecten persones de totes les edats –des de la infància fins a persones adultes–, a tots els nivells educatius –des del preescolar fins a l’universitari–, inclou a tots els països del món –des dels empobrits fins als més enriquits–, i no sols es fixa en les estadístiques; també vol promoure amb eficàcia la qualitat de l’educació. Estructurant una mica aquestes característiques noves de les metes del ODS 4-Educació 2030, podríem destacar cinc insistències particulars que es pot trobar en ells:

1. **Oportunitats d’aprenentatge al llarg de tota la vida:** El ODS 4-Educació 2030 pretén garantir oportunitats educatives equitatives des d’una concepció de l’educació que la contempla com un procés integral que es prolonga al llarg de tota la vida. Es tracta de garantir que una educació universal, preescolar, primària i secundària, produeixi resultats d’aprenentatge eficaços i pertinents per a infància, joventut i persones adultes, com a base de l’aprenentatge que ha de desenvolupar-se, en realitat, a llarg de tota la vida.
2. **Igualtat d’oportunitats per a totes les persones:** El ODS 4-Educació 2030 també pretén garantir la igualtat d’oportunitats en l’accés a diferents possibilitats d’aprenentatge per a joves i persones adultes al llarg de tota la vida.
3. **Insistència en la igualtat, la inclusió i la igualtat de gènere:** El ODS 4-Educació 2030 contempla un interès renovat i més ampli per la inclusió, l’equitat i la igualtat de gènere.
4. **Qualsevol aprenentatge no val - aprenentatge eficaç:** El ODS 4-Educació 2030 redobla el seu interès en l’aprenentatge eficaç i l’adquisició de coneixements, capacitats i competències rellevants.
5. **Qualsevol aprenentatge no val - aprenentatge pertinent:** Un altre aspecte innovador del ODS 4-Educació 2030 és la importància que atorga a la pertinència de l’aprenentatge, tant en termes de competències tècniques i professionals per a preparar a poder exercir un treball decent com en relació amb l’exercici de la ‘ciutadania global’ en un món plural, interdependent i interconnectat.

6

METES DE L'ODS 4-EDUCACIÓ 2030

METES

Vegem ara quines són les set metes i els tres mitjans d'implementació concrets que s'han previst per al compliment efectiu del ODS 4-Educació 2030:

■ **Meta 4.1.-** “Per a 2030, vetllar perquè totes les nenes i tots els nens acabin els cicles de l'ensenyament primari i secundari, que ha de ser gratuïta, equitativa i de qualitat i produir resultats escolars pertinents i eficaços”.

Per a aconseguir aquests resultats, diferents organismes oficials han calculat que haurien de garantir-se a tots els nens i nenes, sense cap mena de discriminació, almenys dotze anys d'educació, primària i secundària, gratuïta, amb equitat i qualitat. D'aquests anys, almenys nou haurien de ser obligatoris.

■ **Meta 4.2.-** “Per a 2030, vetllar perquè totes les nenes i tots els nens tinguin accés a serveis d'atenció i desenvolupament en la primera infància i a un ensenyament preescolar de qualitat, a fi que estiguin preparats per a l'ensenyament primari”.

Es recomana proporcionar almenys un any d'ensenyament preescolar de qualitat, gratuïta i obligatòria, gràcies a una educació qualificada assegurant el desenvolupament i cura de la primera infància.

■ **Meta 4.3.-** “Per a 2030, assegurar l'accés en condicions d'igualtat per a tots els homes i les dones a una formació tècnica, professional i superior de qualitat, inclosa l'ensenyament universitari”.

És fonamental reduir les barreres d'accés al desenvolupament de capacitats i a l'ensenyament i formació tècnica i professional (EFTP), començant per l'ensenyament secundari, però incloent també l'ensenyament superior. L'ensenyament universitari i superior hauria d'anar fent-se progressivament gratuïta. Cal igualment facilitar oportunitats d'aprenentatge al llarg de tota la vida a tota la joventut i persones adultes.

■ **Meta 4.4.-** “Per a 2030, augmentar substancialment el nombre de joves i adults que tenen les competències necessàries, en particular tècniques i professionals, per a accedir a l'ocupació, el treball decent i l'emprenedoria”..

1. Accés: Cal ampliar les possibilitats d'accés a la EFTP, al mateix temps que es garanteix la seva qualitat. També és necessari augmentar i diversificar les possibilitats d'aprenentatge mitjançant una àmplia varietat de modalitats educatives i formatives, de manera que les persones joves i adultes i, especialment, les noies joves i les dones, puguin adquirir coneixements, capacitats i competències pertinents per a un treball digne i per a la vida en general.

2. Adquisició de capacitats: A més d'insistir en les capacitats específiques per al món laboral, també ha de posar-se l'accent en el desenvolupament del que actualment es coneix com a 'habilitats toves', cada dia més importants en una gran varietat d'àmbits professionals. Algunes d'aquestes habilitats toves són, per exemple, la resolució de problemes, el pensament crític, la creativitat, el treball en equip, les habilitats comunicatives i per a la resolució de conflictes, etc. A més, és necessari que totes les persones tinguin possibilitats reals d'actualitzar permanentment els seus coneixements, mitjançant aprenentatge, al llarg de tota la vida.

■ **Meta 4.5.-** “Per a 2030, eliminar les disparitats de gènere en l'educació i garantir l'accés en condicions d'igualtat de les persones vulnerables, incloses les persones amb discapacitat, els pobles indígenes i els nens i nenes en situacions de vulnerabilitat, a tots els nivells de l'ensenyament i la formació professional”.

1. Inclusió i equitat: Totes les persones, sense distinció de sexe, edat, color, pertinença ètnica, idioma, religió, idees polítiques o d'una altra índole, origen nacional o social, patrimoni o naixement, així com les persones amb discapacitats, migrants, pobles indígenes, infància i joventut i, especialment, els qui es troben en situacions vulnerables o excepcionals, haurien de tenir accés a una educació inclusiva i equitativa de qualitat i a oportunitats d'aprenentatge al llarg de tota la vida. Entre aquests grups vulnerables, que requereixen una atenció especial i metes específiques, destaquen les persones amb discapacitat, els pobles indígenes, les minories ètniques i els qui viuen en la pobresa.

2. Igualtat de gènere: Tots els nens i nenes, homes i dones haurien de tenir iguals oportunitats de rebre una educació de qualitat, aconseguir nivells formatius equivalents i gaudir per igual dels avantatges de l'educació. Atenció especial mereixen, en aquest sentit, les adolescents i dones joves que puguin trobar-se afectades per qüestions com la violència de gènere, el matrimoni infantil, l'embaràs precoç i la sobrecàrrega de tasques domèstiques, igual que les que viuen en zones amb alts índexs de pobresa o en regions rurals remotes. En els contextos on la joventut es troba en desavantatge, també han d'adoptar-se mesures compensatòries específiques. Les polítiques encaminades a superar les desigualtats de gènere resulten més eficaços quan formen part d'un conjunt de mesures que també promouen la salut, la justícia, el bon govern i l'emancipació del treball infantil.

■ **Meta 4.6.-** “Per a 2030, garantir que tots els joves i almenys una proporció substancial dels adults, tant homes com dones, tinguin competències de lectura, escriptura i aritmètica”.

Les accions relacionades amb aquesta meta s'orienten a garantir que, d'aquí a 2030 tota la joventut i persones adultes del planeta hagin aconseguit un nivell pertinent i reconegut de coneixements funcionals en lectura, escriptura i càlcul, equivalents al nivell que s'obté una vegada completada amb èxit l'ensenyament bàsic. Més enllà

DOCUMENT MARC

d'assenyalar-los a través de l'alfabetització, la qual cosa aquesta meta persegueix és la seva capacitat funcional bàsica, ja l'hagin adquirit a l'escola o, més tard, mitjançant programes no formals d'alfabetització.

■ **Meta 4.7.-** “Per a 2030, garantir que tots els alumnes i alumnes adquireixin els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, mitjançant l'educació per al desenvolupament sostenible i l'adopció d'estils de vida sostenibles, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i de la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible, entre altres mitjans”.

Resulta de cabdal importància incrementar els esforços encaminats a reforçar la funció que exerceix l'educació en la realització plena dels drets humans, la pau, l'exercici responsable de la ciutadania local i mundial, la igualtat de gènere, el desenvolupament sostenible i la salut. Els coneixements, capacitats, valors i actituds que necessita la ciutadania per a viure una vida fructífera, adoptar decisions fonamentades i assumir un paper actiu a l'hora d'afrontar i resoldre els problemes planetaris, poden adquirir-se mitjançant l'educació per al desenvolupament sostenible i l'educació per a la ciutadania mundial, en la qual haurien de contemplar-se continguts relacionats amb la pau, els drets humans, l'educació intercultural i l'educació per a la comprensió mútua entre els pobles.

MITJANS D'IMPLEMENTACIÓ

Meta 4.a.- “Construir i adequar instal·lacions educatives perquè responguin a les necessitats dels nens/as i les persones discapacitades, tinguin en compte les qüestions de gènere i proporcionin entorns d'aprenentatge segurs, no violents, inclusius i eficaços per a tots”.

Aquesta meta se centra en la necessitat d'adequar les infraestructures físiques i crear contextos d'aprenentatge segurs, inclusius i didàcticament eficaços per a tots i totes.

Meta 4.b.- “Per a 2020, augmentar substancialment a nivell mundial el nombre de beques disponibles per als països a desenvolupament, en particular els països menys avançats, els petits Estats insulars en desenvolupament i els països d'Àfrica, perquè els seus estudiants puguin matricular-se en programes d'estudis superiors, inclosos programes de formació professional i programes tècnics, científics, d'enginyeria i de tecnologia de la informació i les comunicacions, en països desenvolupats i altres països en desenvolupament”.

Aquesta és l'única meta -en aquest cas 'mitjà d'implementació'- el termini de realització de la qual conclou l'any 2020. Encara que no són, ni molt menys, l'únic camí, les beques poden exercir un paper fonamental a l'hora de proporcionar oportunitats a joves i persones adultes que, sense elles, no podrien costejar-se la continuació dels seus estudis en etapes superiors. És important tenir en compte que, les beques atorgades han d'estar orientades a desenvolupar les capacitats de les persones beneficiàries als seus països d'origen. A més, les beques haurien d'assignar-se de manera

transparent i preferentment a joves procedents d'entorns desfavorits.

■ **Meta 4.c.-** “Per a 2030, augmentar substancialment l’oferta de professors qualificats, entre altres mitjans, mitjançant la cooperació internacional per a la formació de docents als països en desenvolupament, especialment als països menys avançats i els petits Estats insulars en desenvolupament”.

El personal docent és, sens dubte, una de les claus primordials per a la consecució de totes les altres metes del ODS 4-Educació 2030, perquè la bretxa d’equitat en l’educació es veu agreujada per la desigual distribució de docents ben formats, especialment en les zones més desfavorides. Per aquest motiu aquesta meta hagi de requerir una atenció prioritària i ser implementada com més aviat millor.

Els indicadors objectius per a fer el seguiment pròxim de la seva implementació i l’avaluació del compliment efectiu de totes aquestes metes es troben en el document de la UNESCO que indiquem a peu de pàgina .

7

METES RELACIONADES AMB L'EDUCACIÓ EN ALTRES ODS

En l’Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, l’educació no se circumscriu al ODS 4-Educació 2030; de fet, també s’evoca explícitament en les metes dels objectius que es presenten a continuació:

■ Salut i benestar (meta 3.7): “Per a 2030, garantir l’accés universal als serveis de salut sexual i reproductiva, inclosos els de planificació de la família, informació i educació, i la integració de la salut reproductiva en les estratègies i els programes nacionals”.

■ Igualtat de gènere (meta 5.6): “Garantir l’accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius, de conformitat amb el Programa d’Acció de la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament, la Plataforma d’Acció de Pequín i els documents finals de les seves conferències d’examen”. El mitjà d’implementació 5.6.b, en concret, demana “millorar l’ús de la tecnologia instrumental, en particular la tecnologia de la informació i les comunicacions, per a promoure l’apoderament de la dona”, objectiu que no es pot aconseguir, en altres mitjans, sense la formació adequada. A més, l’indicador 5.6.2, corresponent a aquesta meta, és el “nombre de països amb lleis que garanteixin que les dones amb edats compreses entre 15 i 49 anys tinguin accés a serveis de salut sexual i reproductiva i a educació i formació sobre els seus drets reproductius”.

■ Treball decent i creixement econòmic (meta 8.6): “Per a 2020, reduir substancialment

DOCUMENT MARC

la proporció de joves que no estan ocupats i no cursen estudis ni reben capacitació”; com s’observa, meta amb data límit 2020.

- Producció i consum responsables (meta 12.8): “Per a 2030, vetllar perquè les persones de tot el món tinguin informació i coneixements pertinents per al desenvolupament sostenible i els estils de vida en harmonia amb la naturalesa”.

- Acció pel clima (meta 13.3): “Millorar l’educació, la sensibilització i la capacitat humana i institucional en relació amb la mitigació del canvi climàtic, l’adaptació a ell, la reducció dels seus efectes i l’alerta primerenca”.

A més, més enllà d’aquestes concrecions, es podria assegurar que, d’una manera o una altra, l’educació es relaciona més o menys directament amb gairebé tots els altres ODS.

8

VISIÓ DE CONJUNT

Les metes del ODS 4-Educació 2030 expressen un compromís global perquè tots els països garanteixin el dret a l’educació de qualitat, promovent la igualtat d’oportunitats en l’accés a un aprenentatge efectiu i rellevant.

Com ja hem comentat, diverses de les metes del ODS 4-Educació 2030 caminen per la mateixa senda de la “Educació Per a Tots/as” (EPT) que ja treballassin, almenys en els seus aspectes més bàsics, els Objectius del Mil·lenni (ODM), la dinàmica efectiva del qual va concloure en 2015. Acabat aquell cicle, les metes del ODS 4-Educació 2030 segellen un renovat compromís mundial d’universalitzar l’accés a l’educació bàsica de qualitat per a totes les persones i la paritat de gènere d’aquí a 2030. Aquest aspecte és particularment clar en les següents metes:

- Meta 4.1: Vetllar perquè totes les nenes i tots els nens tinguin accés a un cicle complet d’ensenyament primari i secundari, amb, almenys, nou anys d’ensenyament obligatori i gratuït.

- Meta 4.2: Vetllar perquè totes les nenes i tots els nens tinguin accés a una cura i desenvolupament de la primera infància de qualitat i, almenys, a un any d’educació preescolar.

- Meta 4.5: Garantir la paritat de gènere en tots els nivells de l’educació.

- Meta 4.6: Garantir que tota la joventut [d’entre 15 i 25 anys] adquireixin competències de lectura, escriptura i aritmètica.

Hi ha, no obstant això, altres metes més noves que completen i amplien el quadre anterior, bé ocupant-se de diferents aspectes educatius que no van tocar els ODM, com, per exemple, la formació del professorat i l’adequació de les instal·lacions escolars, bé introduint-se en aspectes que neixen dels nous plantejaments de l’Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible que, com indiquem al principi, giren entorn del desenvolupament sostenible,

amb les seves corresponents implicacions socials, econòmiques i mediambientals. Aquestes metes serien, sobretot, les següents:

- Meta 4.3: Garantir un accés ampliat i equitatiu a totes les modalitats d'ensenyament i formació post-bàsica.
- Meta 4.4: Garantir habilitats rellevants per al món laboral.
- Meta 4.7: Garantir un aprenentatge pertinent per a l'exercici de la ciutadania global.
- Meta 4.a: Garantir contextos d'aprenentatge segurs i inclusius.
- Meta 4.c: Garantir que les condicions de contractació, formació i desenvolupament professional del personal docent, i les seves condicions de treball, siguin adequades.

FONTS I REFERÈNCIES

- https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656_spa
- <http://www.otraspoliticas.com/educacion/igualdad-y-equidad-en-la-educacion/>
- https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework_A.RES.71.313%20Annex.Spanish.pdf
- https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246300_spa
- <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232697>
- <http://www.oecd.org/education/school/40043349.pdf>
- <https://www.elnuevodiario.com.ni/opinion/72666-equidad-educativa/>
- <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259592>
- <https://www.divulgaciondinamica.es/blog/la-integracion-social-la-educacion-inclusiva/>
- https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245745_spa
- <https://www.feandalucia.ccoo.es/docu/p5sd7192.pdf>